

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI**

z dnia ..... 2010 r.

**w sprawie sposobu postępowania ze zwłokami osób pozbawionych wolności
zmarłych w zakładach karnych i aresztach śledczych**

Na podstawie art. 10 ust. 5 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2000 r. Nr 23, poz. 295, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa sposób postępowania ze zwłokami osób pozbawionych wolności zmarłych w zakładach karnych i aresztach śledczych, zwanych dalej „zakładem karnym”, uwzględniając w szczególności:

- 1) powiadamianie osób najbliższych o zgonie osoby zmarłej w zakładzie karnym oraz sposób tego powiadamiania;
- 2) wskazanie podmiotów wydających zgodę na pochowanie zwłok;
- 3) tryb postępowania ze zwłokami, które nie zostaną odebrane przez osoby, o których mowa w § 5 ust. 1;
- 4) sposób ponoszenia kosztów pochówku zleconego przez zakład karny.

§ 2. 1. O zgonie osoby zmarłej w zakładzie karnym powiadamia się bezzwłocznie - telefonicznie lub telegraficznie albo w inny sposób stosownie do okoliczności - pozostałego małżonka, a jeżeli okaże się to niemożliwe, krewnych zstępnych i wstępnych, krewnych bocznych do 4 stopnia pokrewieństwa, powinowatych w linii prostej do 1 stopnia, z którymi zmarły utrzymywał kontakt lub których adresy lub

numery telefonów są znane dyrektorowi zakładu karnego, zwanemu dalej „dyrektorem”, informując jednocześnie, że w ciągu 72 godzin od chwili zgonu należy powiadomić dyrektora o podjętej decyzji w sprawie zorganizowania pogrzebu na własny koszt, z zastrzeżeniem ust. 4.

2. Jeżeli osoby wymienione w ust. 1 zamieszkują za granicą, powiadamia się je za pośrednictwem ministra właściwego do spraw zagranicznych, wskazując dane personalne tych osób oraz adresy lub numery telefonów.

3. Jeżeli zmarłym jest cudzoziemiec, osoby, o których mowa w ust. 1, powiadamia się o zgonie za pośrednictwem właściwego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego, a w razie braku przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej albo gdy dotyczy to osoby pozbawionej wolności, której obywatelstwa nie ustalono - ministra właściwego do spraw zagranicznych, wskazując dane personalne tych osób oraz adresy lub numery telefonów.

4. W razie zgonu spowodowanego chorobą zakaźną wymienioną w wykazie ustalonym przez ministra właściwego do spraw zdrowia, przekazując informację, o której mowa w ust. 1, zaznacza się, że pochowanie zwłok musi nastąpić przed upływem 24 godzin od chwili zgonu.

§ 3. Zgodę na pochowanie zwłok osoby zmarłej w zakładzie karnym wydaje prokurator prowadzący lub nadzorujący postępowanie, którego przedmiotem jest wyjaśnienie okoliczności śmierci osoby pozbawionej wolności albo prokurator prowadzący lub nadzorujący czynności w trybie art. 308 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.²⁾).

§ 4. 1. Bezzwłocznie po zgonie osoby zmarłej w zakładzie karnym dyrektor przesyła wniosek o wydanie zgody na pochowanie zwłok prokuratorowi rejonowemu, a w przypadku zgonu żołnierza służby czynnej – wojskowemu prokuratorowi garnizonowemu, właściwemu dla miejsca zgonu.

2. Pochowanie zwłok następuje po otrzymaniu zgody na ich pochowanie oraz aktu zgonu, wystawionego przez urząd stanu cywilnego właściwy dla miejsca zgonu.

§ 5. 1. Jeżeli porozumienie się z osobami najbliższymi nie jest możliwe albo gdy osoby te nie podejmą się pochowania zwłok, zwłoki mogą być wydane innym osobom, które dobrowolnie zobowiążą się do ich pochowania.

2. Jeżeli zwłoki nie zostaną odebrane przez osoby wymienione w ust. 1, informuje się właściwego starostę o możliwości przekazania zwłok publicznej uczelni medycznej lub publicznej uczelni prowadzącej działalność dydaktyczną i badawczą w dziedzinie nauk medycznych do celów naukowych.

3. Przekazanie zwłok publicznej uczelni medycznej lub publicznej uczelni prowadzącej działalność dydaktyczną i badawczą w dziedzinie nauk medycznych następuje po otrzymaniu decyzji starosty oraz dokumentów, o których mowa w § 4 ust. 2. Koszty transportu zwłok ponosi uczelnia.

4. W wypadku negatywnej decyzji starosty zleca się pochowanie zwłok zakładowi pogrzebowemu.

§ 6. 1. Na grobie osoby zmarłej umieszcza się tabliczkę z imieniem i nazwiskiem oraz datą urodzenia i zgonu.

2. Na wniosek osób wymienionych w § 2 ust. 1 i innych osób bliskich powiadamia się je o miejscu i terminie pogrzebu osoby zmarłej.

§ 7. Koszty pochowania zwłok osoby zmarłej w zakładzie karnym przez zakład pogrzebowy pokrywa się ze środków zmarłego, a gdy ich nie posiada lub są one niewystarczające, ze środków budżetowych zakładu karnego, który zlecił pochówek.

§ 8.1. Rozporządzenie stosuje się do postępowania ze zwłokami osób, które będąc pozbawione wolności w zakładzie karnym zmarły przebywając poza terenem zakładu karnego w związku z udziałem w czynnościach procesowych, umieszczeniem w pomieszczeniu wymienionym w art. 223b § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.³⁾), wykonywaniem pracy lub konwojowaniem.

2. Rozporządzenia nie stosuje się do postępowania ze zwłokami osób, które uwolniły się z zakładu karnego oraz osób, które przebywały poza terenem zakładu

karnego, w szczególności w trakcie korzystania z zezwolenia na czasowe opuszczenie tego zakładu bez dozoru lub asysty funkcjonariusza Służby Więziennej.

§ 9. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.⁴⁾

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

---

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 120, poz. 1268, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568, z 2006 r. Nr 220, poz. 1600, z 2008 r. Nr 216, poz. 1367 oraz z 2009 r. Nr 98, poz. 817.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 15, poz. 118, Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1009 i 1013, Nr 167, poz. 1192 i Nr 226, poz. 1647 i 1648, z 2007 r. Nr 20, poz. 116, Nr 64, poz. 432, Nr 80, poz. 539, Nr 89, poz. 589, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 123, poz. 849 i Nr 128, poz. 903, z 2008 r. Nr 27, poz. 162, Nr 100, poz. 648, Nr 107, poz. 686, Nr 123, poz. 802, Nr 182, poz. 1133, Nr 208, poz. 1308, Nr 214, poz. 1344, Nr 225, poz. 1485, Nr 234, poz. 1571 i Nr 237, poz. 1651, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 20, poz. 104, Nr 28, poz. 171, Nr 68, poz. 585, Nr 85, poz. 716, Nr 127, poz. 1051, Nr 144, poz. 1178, Nr 168, poz. 1323, Nr 178, poz. 1375, Nr 190, poz. 1474 i Nr 206, poz. 1589 oraz z 2010 r. Nr 7, poz. 46.

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 701 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 111, poz. 1194, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 142, poz. 1380 i Nr 179, poz. 1750, z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 210, poz. 2135, Nr 240, poz. 2405, Nr 243, poz. 2426 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 163, poz. 1363 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 123, poz. 849, z 2008 r. Nr 96, poz. 620 i Nr 214, poz. 1344 oraz z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 22, poz. 119, Nr 62, poz. 504, Nr 98, poz. 817, Nr 108, poz. 911, Nr 115, poz. 963, Nr 190, poz. 1475, Nr 201, poz. 1540 i Nr 206, poz. 1589 oraz z 2010 r. Nr 34, poz. 191.

⁴⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 lipca 2008 r. w sprawie sposobu postępowania ze zwłokami osób pozbawionych wolności zmarłych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. Nr 131, poz. 836), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie art. 36 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o uchyleniu lub zmianie niektórych upoważnień do wydawania aktów wykonawczych (Dz. U. Nr 98, poz. 817).

Uzasadnienie

Wydanie rozporządzenia spowodowane jest koniecznością realizacji delegacji ustawowej, zawartej w art. 10 ust. 5 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych, w brzmieniu ustalonym przez art. 2 ustawy z dnia 7 maja 2009 r. o uchyleniu lub zmianie niektórych upoważnień do wydawania aktów wykonawczych (Dz. U. Nr 98, poz. 817).

Dotychczasowe brzmienie przepisu upoważniającego Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia było nieprecyzyjne i budziło wątpliwości interpretacyjne. Zmieniony art. 10 ust. 5 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych, zwanej dalej „ustawą”, jednoznacznie wskazuje, że zarówno zakłady karne jak i areszty śledcze mogą zlecić pochowanie zwłok osoby zmarłej w tych jednostkach.

Ponadto nowe brzmienie art. 10 ust. 3 ustawy eliminuje wątpliwości, co do możliwości zlecenia pochówku osób zmarłych w zakładach karnych i aresztach śledczych przez te zakłady i areszty, w przypadku osób, które uwolniły się z zakładu czy aresztu lub przebywały poza zakładem np. w wyniku uzyskania zezwolenia na przepustkę. Służba Więzienna bowiem nie może być zaangażowana w wykonywanie czynności związanych z pochowaniem zwłok w takich przypadkach, wobec braku faktycznej możliwości wykonania tego zadania, z powodu braku wiedzy o zgonie, bądź też odległości jednostki penitencjarnej od miejsca zgonu.

Wskazane wyżej zmiany brzmienia przepisów ustawy usuwają trudności powstałe podczas ustalania treści rozporządzenia poprzedzającego przedmiotowe rozporządzenie.

Nowe rozporządzenie zawiera rozwiązania, co do zasady takie same, jak te, które występowały w poprzedzającym je rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 lipca 2008 r. w sprawie sposobu postępowania ze

zwłokami osób pozbawionych wolności zmarłych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. Nr 131, poz. 836).

Zgodnie z nowym zakresem delegacji ustawowej zmieniono brzmienie § 7, doprecyzowując nazwę jednostki, z której środków budżetowych pokrywa się koszty pochowania zwłok osoby zmarłej. Koszty te pokrywa się ze środków zmarłej osoby pozbawionej wolności, a gdy ich nie posiada lub są one niewystarczająca, ze środków budżetowych zakładu karnego lub aresztu śledczego, który zlecił pochowanie zwłok.

Projekt uzależnia pochowanie zwłok od wyrażenia zgody przez prokuratora. W przypadku każdego zgonu dyrektor aresztu śledczego lub zakładu karnego zarządza przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego. Jednakże w tym przypadku konieczne wydaje się podjęcie stosownych czynności przez prokuraturę, nie tylko dlatego, że stoi ona na straży praworządności i jej podstawowym zadaniem jest czuwanie nad ściganiem przestępstw, ale też dlatego, iż pozostaje to w interesie Służby Więziennej, zainteresowanej tym, aby niezależny i profesjonalny organ zbadał, czy na terenie i wobec osób, za które Służba Więzienna bierze odpowiedzialność nie zostało popełnione przestępstwo.

W projekcie rozporządzenia dokonano ponadto zmian mających głównie charakter porządkujący, w szczególności:

- 1) określono tryb postępowania ze zwłokami osób zmarłych w zakładach karnych i aresztach śledczych, które nie zostały odebrane przez najbliższą pozostałą rodzinę osoby zmarłej lub inne osoby, które mają prawo do ich pochowania, w przypadku, gdy się dobrowolnie do tego zobowiązają (art. 10 ust. 1 zd. 4 ustawy) - § 5;
- 2) wskazano, że powiadomienie osób najbliższych o zgonie osoby zmarłej w zakładzie karnym lub areszcie śledczym może nastąpić nie tylko telefonicznie lub telegraficznie, ale także w inny sposób stosownie do

okoliczności, tj. np. za pośrednictwem telefaksu, poczty elektronicznej, czy też osobiście, co w niektórych przypadkach jest jedyną możliwą formą powiadomienia. Określając sposób powiadamiania najbliższej rodziny zmarłego zastosowano zwrot użyty w art. 137 Kodeksu postępowania karnego, w którym to przepisie reguluje się sposób wzywania lub zawiadamiania uczestników postępowania w wypadkach niecierpiących zwłoki - § 2 ust. 1;

- 3) sprostowano uprzedni zapis wyraźnie wskazując, że tryb powiadamiania o zgonie cudzoziemca dotyczy nie tylko osób skazanych, ale każdego cudzoziemca pozbawionego wolności w zakładzie karnym lub areszcie śledczym, także osób tymczasowo aresztowanych i ukaranych - § 2 ust. 3;
- 4) wyraźnie wskazano, że zgodę na pochowanie zwłok osoby zmarłej w zakładzie karnym lub areszcie śledczym wydaje prokurator prowadzący lub nadzorujący postępowanie w sprawie ewentualnego przestępnego spowodowania śmierci tej osoby;
- 5) uwzględniono, że zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 22, poz. 119) podstawę umieszczenia w wydzielonym pomieszczeniu Policji, Straży Granicznej lub Sił Zbrojnych RP stanowi art. 223b § 1 Kodeksu karnego wykonawczego (uprzednio art. 251) - § 8 ust. 1;
- 6) zrezygnowano z przepisu określającego, iż rozporządzenie stosuje się do postępowania ze zwłokami osób pozbawionych wolności zmarłych w szpitalu; uznano uregulowanie to za zbędne, gdyż nie miało ono zastosowania w przypadkach przebywania przez więźniów w szpitalu więziennym, stanowiącym integralną część zakładu karnego, natomiast w szpitalach pozawięziennych osadzeni mogą przebywać pod konwojem (uwzględniono w treści § 8 ust. 1) lub w trakcie zezwolenia na

czasowe opuszczenie zakładu karnego (uwzględniono w treści § 8 ust. 2).

Określony w projekcie termin wejścia w życie rozporządzenia wnosi 14 dni od dnia ogłoszenia.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) projekt rozporządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Sprawiedliwości.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych, a zatem nie podlega notyfikacji, zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które oddziałuje rozporządzenie.

Projektowana regulacja ma zastosowanie w stosunku do dyrektorów aresztów śledczych i zakładów karnych, w których osadzeni zmarli w czasie wykonywania pozbawienia wolności, podmiotów wydających zgodę na pochowanie zwłok oraz osób, które podejmą się pochowania zwłok, a także uczelni którym zwłoki mogą zostać przekazane dla celów naukowych.

2. Konsultacje społeczne.

Projekt rozporządzenia został przedłożony do zaopiniowania Zarządowi Głównemu Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Funkcjonariuszy i Pracowników Więziennictwa.

Związek zawodowy nie zajął stanowiska w sprawie.

Ponadto projekt został przesłany w celu zaopiniowania do wybranych Katedr i Zakładów Anatomii uczelni wyższych.

Podmioty te nie zgłosiły uwag do projektu rozporządzenia.

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Przedmiotowa regulacja nie spowoduje konieczności poniesienia dodatkowych wydatków z budżetu państwa.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na rynek pracy.

5. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym także na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

6. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Wejście w życie rozporządzenia nie będzie miało wpływu na sytuację i rozwój regionalny.